

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXX
Књига 58

Нови Сад, септембар 1998
Број 9

САДРЖАЈ

Тема Гласника:
ВАЛТАЗАР БОГИШИЋ (1834—1908)

ЧЛАНЦИ

Др Чедомир Богићевић Правна мисао Валтазара Богишића / 355

РАСПРАВЕ

Др Жељко Фајфрић Неостварена задужбина Валтазара
Богишића / 363

Владимир Јанковић Накнада штете фондовима за пензијско
и инвалидско осигурање настале
употребом моторног возила / 368

ПРИКАЗИ

Др Зоран Јелић Драган М. Митровић—Љубиша В.
Станојевић: „Теорија хаоса и правна
теорија” / 374

Горан Станивуковић 42. конгрес Међународне уније адвоката / 379

ХРОНИКА

Генерална скупштина и Конгрес Међународне уније адвоката —
Саопштења Управног одбора Адвокатске коморе Војводине — Седница
Председништва Савеза адвокатских комора Југославије — Међународна
размена и стручно усавршавање адвоката / 381

ПРАКСА

Грађанско право / 383

САОПШТЕЊА

Са седнице Управног одбора Адвокатске коморе Војводине / 385

Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК” Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом

CONTENTS

Topic of Glasnik:
VALTAZAR BOGIŠIĆ (1834—1908)

ARTICLES

Čedomir Bogićević, Ph.D. The legal thinking of Valtazar Bogišić / 355

DISCUSSIONS

Željko Fajfrić, Ph.D. The unperformed legacy of Valtazar Bogišić / 363

Vladimir Janković Compensation of damages arising from the use
of motor vehicles to retirement and
disability insurance funds / 368

REVIEWS

Zoran Jelić, Ph.D. Dragan M. Mitrović—Ljubiša V. Stanojević:
„Teorija haosa i pravna teorija” („Theory
of Chaos and Legal Doctrine”) / 374

Goran Stanivuković The 42nd Congress of International Association
of Lawyers / 379

CHRONICLE

The General Meeting and the Congress of International Association of Lawyers —
Notices of the Managing Board of the Vojvodina Bar Association — Meeting
of the Presidency of the Yugoslav Bar Association Alliance — International
exchange and professional improvement of lawyers / 381

CASE LAW

Civil Law / 383

NOTICES

From the Meeting of the Managing Board of the Vojvodina Bar Association / 385

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Основана 1921. у Новом Саду

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Косџа Мајински (1928—1932), *др Никола Николић* (1933—1936), *др Василије Сџанковић* (1936), *др Славко М. Бирић* (1937), *Владимир К. Хаџи* (1937—1941), *Милорад Бојић* (1952—1972), *Сава Савић* (1973—1987), *Мирослав Здјелар* (1987—1994)

Уређивачки одбор

СЛОБОДАН БЕЉАНСКИ

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Енике Веј, адвокат у Новом Саду, *Милан Добросављевић*, адвокат у Новом Саду, *др Јанко Кубињец*, адвокат у Бачком Петровцу, *др Жељко Фајфрић*, адвокат у Шиду, *мр Славен Бачић*, адвокат у Суботици, *Предрај Веселиновић*, адвокат у Новом Саду

Технички уредник
Мирјана Јовановић

Адреса Уредништва
21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. Телефон: 021/29-459, 21-235
Рукописи се не враћају

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXX
Књига 58

Нови Сад, септембар 1998
Број 9

ЧЛАНЦИ

УДК 347:929 Bogišić

*Др Чедомир Бојићевић**

главни и одговорни уредник *Правној зборници*, Подгорица
судија Врховног суда Црне Горе

ПРАВНА МИСАО ВАЛТАЗАРА БОГИШИЋА**

САЖЕТАК: Аутор износи животни пут великог правног мислиоца и писца Валтазара Богишића, анализира његове научне и духовне подстицаје, његов језик и стил, однос обичаја и закона и јединство права и морала у његовом делу и његове методе кодификације.

Кључне речи: Валтазар Богишић, обичај, закон, морал, кодификација.

Уводне напомене

Валтазар Богишић (1834—1908) рођен је 7. децембра 1834. године у Цавтату. Као четворогодишњак пошао је у основну школу, и као чудо од дјетета изазивао дивљење својих учитеља. Још као десетогодишњак озбиљно се занимао проблемима астрономије и тригонометрије, па се очекивало да ће се определијелити за изучавање природних наука, али га је животна стање усмјерило другим путевима. Стицао је знање у више европских центара — Венеција, Беч, Берлин,

* Овај број *Гласника* Уређивачки одбор посвећује великом правном писцу и мислиоцу Валтазару Богишићу (1834—1908), поводом 90 година од његове смрти и 110 година од проглашења његовог Општег имовинског законика за Књажевину Црну Гору.

** Рад примљен: 24. XI 1997.

Минхен, Гисен, Хајделберг. Студирао је право, филозофију, историју и филологију и прије тридесете године стекао два доктората, из филозофије и правних наука. Службу је почео у Царској библиотеци у Бечу 1863. године. Као професор Универзитета у Одеси предавао је историју словенских права. На позив црногорског књаза Николе I дошао је у Црну Гору 1873. године радећи на Општем имовинском законик у Књажевину Црну Гору (1888). Од 1893. до 1899. године био је министар правде Књажевине Црне Горе. Од тада, до своје смрти 1908. године, живио је и радио у Паризу. Када се пензионисао (1890) записао је: „Ја сам 1. јануара 1890. довршио своју службену каријеру али другу, тј. знанствену каријеру свршио нијесам и надам се свршити је тек животом. Ова последња каријера мени је дала све што имам, осим тога то су најведрије и најплеменитије висине до којих се човјек и његов дух попети могу... и што ме год удаљује од тога удаљује ме од мог животног циља.”¹

Говорио је италијански, њемачки, француски и руски језик, и био изванредан познавалац старословенског, француског и руског језика. Опредијелио се за самостално проучавање писане прошлости словенских народа, првенствено њихових народних обичаја и обичајног права. Тако је сачувао од заборава огромно неписано народно духовно богатство. Све ово, за живота ће га уврстити у ред највећих научника у области филозофије права и правних наука.

Научни и духовни подстицаји

Два су темељна подстицаја дјеловала на формирање личности Богишића као научника — романистичко словенофилство и историзам.²

Словенофилство у ширем смислу, према Тарановском,³ јавило се као резултат словенског препорода и ушло у широке народне кругове, стварајући животворну духовну атмосферу која је бодрила словенске народе. Оно је, мијешајући машту и стварност, говорило о Словенима као о једном народу са једном културом, због чега идеја о јединственој словенској култури никада није напустила Богишића, па ни послје његових продубљених научних истраживања. Велики подстицај за овакву оријентацију нашао је код свог просвећеног покровитеља Ника Пурцића.

Историзам је инспирисао Богишића још за вријеме његових универзитетских студија (1859—1863), гдје је слушао многе представ-

¹ Проф. др Јован Бојовић, *Валтиазар Бојишић*, Правни зборник, 1—2/85, Титоград (Подгорица), стр. 172.

² Проф. др Теодор Тарановски, *Валтиазар Бојишић, поводом 100-годишњице рођења*, Архив за правне и духовне науке, 6/1934, Београд, стр. 28.

³ Ibidem.

нике историјске правне школе — Arndts (Беч), Vindscheid (Минхен), Beseler (Берлин), а лично је познавао реформаторе ове школе Јеринга, Миклошића, чија је предавања слушао (Беч). Творац историјско-правне школе и историјско-правног метода, био је велики правни мислилац Савињи. То је вријеме сукоба учења рационализма, на једној и филозофије просвећености и романтизма, на другој страни. Био је то сукоб једне филозофске доктрине (рационализам) и једне доктрине — романтизма.⁴

Основна идеја историјско-правне школе била је: право ствара народ и његов национални дуг. Она је плод дугог развоја народа, његовог језика, традиције, обичаја, митова, легенди и које у свом развоју прелазе одређене еволутивне етапе — природно право, научно право, кодификација. По Савињију, ново право не обликује ново друштво, него ново друштво ствара ново право. Правник је личност која је своје знање проширила на широке духовне хоризонте.⁵ Богишић је складно комбиновао ово учење и проницљиво уочио идеју, која потиче од Фихтеа, да се народ сматра као историјски дата цјелина која је одољела индивидуализму.⁶ Он је такође усвојио идеју историјске школе да није држава већ народ творац права и да се најбољи израз народне правне свијести налази у обичајном праву.

Своју научно-истраживачку пажњу Богишић је концентрисао на приватном праву и ту, у језгро свог учења, поставио особине словенске правне идеје, ослањајући се искључиво на историјску стварност и утврђеним фактима. На овим темељима почивају његова дјела: *Правни обичаји у Словена* (1867), *Најутиак за описивање љравних обичаја који у народу живе* (1867), *Зборник садашњих љравних обичаја у Јужних Словена*, књига I (1874), *Писани закони на словенском јују* (1871). Када је 1873. године дошао у Црну Гору приступио је изради новог упитника са преко 2.000 питања чији је резултат Општи имовински законик за Књажевину Црну Гору, ремек-дјело правне мисли и стваралаштва, који је Богишићу донио реноме свјетског научника, а Црна Гора са њим ушла у свјетску културну баштину права.

Богишић учење историјске правне школе врло критички пропушта кроз свој научни филтер, полазећи од стварне потребе народа за одговарајућим правом на достигнутом степену друштвеног развоја. Он на основу чињеница и стварне суштине појава гради теорије и конкретна законска рјешења.⁷ Правник мора да познаје поред позитивног и „право које у народу живи”, онај скуп правила понашања, не и норми којима се регулишу многобројни односи међу љу-

⁴ Проф. др Драгољуб Стојановић, *Историјско-љравна школа и нови метод примењен данас*, *Правни живот*, 3/1984, Београд, стр. 363.

⁵ Савињи: *О љозиву нашеј времена за законодавство и љравну науку*.

⁶ Тарановски: *Ор. cit.*, стр. 29.

⁷ Види: Бурџа Крстић, *Савремени значај Боишићевој историјској методу а љрикуљњау грабе о обичајном љраву*, *Стогодишњица ОИЗ-а, ЦАНУ*, 9/1989, стр. 174.

дима. Правне установе се проучавају на основу стварних података. Главна одлика правних обичаја је разноликост, док писане законе карактерише — једнообразност. Темељ Законика су правне уредбе и њихова правила која се налазе у животу, уму и предаји народној.

Закони треба да су изражени начином који ће бити разумљив и најпростијем уму, казивао је Богишић.

Богишић је утемељио изучавање историјско-правне школе у југословенским земљама. Према његовој оцјени правна историја је „једна од најважнијих струка правничке науке”.⁸ Поред правне историје Богишића је такође интересовала и општа историја, етнологија, историја умјетности и друга научна интересовања.

Критички поглед на историјско-правну школу

Првобитни погледи Богишића били су доктринарно утемељени на учењима историјско-правне школе са којима се упознао током свог школовања у Њемачкој. Убрзо по завршетку школовања он је почео да се критички осврће на поједина гледишта ове школе, да би у вријеме свог одласка у Одесу прихватио социолошки приступ у изучавању правне историје. Овакав приступ био је инспирисан учењем француских правних историчара који су своја полазишта градили на идејама Монтескијеа.

Богишић је прихватио Савињијев став да право не постоји посебно, него да његова суштина потиче из народног живота.⁹ Не прихвата принципе историјске школе без резерве и некритички, што му је омогућило да пређе на терен социологије.¹⁰ Сматрао је да правна историја не смије бити дескриптивна, нити да се заснива на простом набрајању јуридикских факата, јер се не би много разликовала од манастирских летописа.¹¹ Историчар права треба да обрати најозбиљнију пажњу на однос права према свим осталим странама народног живота: на његов географски положај, економски живот, социјалне односе, религију, карактер, политичку историју, карактер сусједних народа.

„Правне установе треба посматрати не појединачно, него у њиховој узајамности, треба стално имати на уму узајамне односе и везе појединих института међу собом.”¹²

Богишић је замјерао пољском историчару права Маћејевском, јер је његова историја словенских права исцрпише уопштена, сачиње-

⁸ В. Богишић, *Правни чланци и расправе*, стр. 34.

⁹ Савињи, *О наклоности нашег времена према законодавству*.

¹⁰ Др Нико С. Мартиновић, *Валтазар Богишић*, Историја кодификације црногорско-имовинског права, Цетиње, 1958, стр. 39.

¹¹ В. Богишић, *Правни чланци и расправе*, стр. 35.

¹² В. Богишић, *О научној развојки и историји Словјанској права*, Петербург, 1870, стр. 120.

на без довољно претходних истраживања, што је веома ризично и научно непоуздано, изразивши противљење према писању свеопште историје појединих правних института, а још је више био противник писања тзв. Универзалне историје права.¹³ Он је направио нацрт за библиографску обраду изворне грађе у четири књиге, а прва од ових коју је написао одмах носи назив *Писани закони на словенском јују* (Загреб, 1872).

Богишићево главно научно интересовање посвећено је породици и породичном праву, које изучава прије свега као социолог. Приликом прикупљања народних обичаја, он је у свом упитнику предвидио највећи број питања о организацији породице и њеном животу. Породица и наслеђивање, по његовој концепцији која је дошла до изражаја и у ОИЗ-у, не треба да буду обухваћени системом грађанског права. „Породично право представља предмет посве различит од стварног и обвезног права, ово двоје саставља чисто имовинска права.”¹⁴

Метод кодификације

Богишићев метод предидељен је био и пројектним задатком на изради једног Земаљског законика, који је формулисао књаз Никола I, а који би се имао саставити „сходно потребама, околностима, осјећајима, традицији и обичајима”,¹⁵ дјело које ће по Богишићу бити систематско и прстонародно.

На једној страни Богишић је имао у виду мишљења што владају у теорији и законодавној пракси разних земаља, а с друге стране оригиналне елементе земље којој је Законик намијењен.

Савињи је разликовао три стадијума развитка права, док не зрне за процес кодификације. Први — народно право (које живи у народној свијести), други — научно право (стручно-научна обрада и стварање) и трећи — кодификација (систем правних појмова). За овакав приступ Богишић није имао услова, узевши као свршени факт зрелост црногорског права за кодификацију.¹⁶

Утврдио је Богишић осам (8) услова за своју кодификацију:

1. „Основ законик у ваља да је састављен од правила и установа које се доиста налазе у животу, духу и предању народњем, то, што постоји, не треба ни да се искључи, ни измијени, осим случајева пријеке потребе.

¹³ Види ближе: Др Јелена Даниловић, *Животи и рад Валтиазара Богишића*, Правни живот, 2/1985, стр. 79—80.

¹⁴ В. Богишић, *О йоложају йородице и наследства у йравној систѣми*, Правник, Београд, 1893.

¹⁵ Писмо Николе I руском конзүлу А. Јочину, 1872.

¹⁶ Др Нико С. Мартиновић, *Ор. сит.*, стр. 183.

2. Установама, које постоје и састављају, тако рећи, главницу народнога предања, да им се не демећу нова, осим, ако то прилике свакидашњег живота неминовно изискују.

3. Да би се избјегао сваки дуализам или расцијеп у праву, и да се олакша спајање између новијех и старијех елемената, ваља да се први уводе таквим начином, да између свијех њих буде стајало узјамно и непрекидно опћење.

4. Сва наређења законика треба да се саставе, разраде и изложе тако, како би их сами тамошњи људи могли без муке примјењивати помоћу средстава, којима земља располаже.

5. Законик ваља да је такав, да свако принуђење при његовој примјени буде залишно, те да нови дјелови који су у њу примљени не узбуђавају људе, ни да му наређења управе нарушавају, ни да их странпутно изигравају.

6. Законик ваља да је једноликошћу (*homogeneite*) своје грађе, њезинијем методичнијем распоредом и јасношћу излагања приступа-чан свијема, колико се више може.

7. Спољашње одношаје не могући и не требајући губити из вида, законик ваља да у исто вријеме пружи прилику Црногорцима, да стекну опћи појам о праву у иностранству, а иностранцима, да имају идеју о особинама црногорскога права.

8. У погледу даљег правног развитка у земљи, законик не треба да спречава, него да служи за наслон и полазну тачку овоме развитку у свијем његовијем гранама и облицима.”

Он није прихватио Савињијево учење, да „наше доба није се узвисило да се може извршити кодификација права”. Проучивши многе кофидикације у прошло дошао је до закључка:

„1. Иако свака земља права при кодификацији општих циљева има их и посебних, посве властитих тој земљи и епохи,

2. Према посебним циљевима које треба истаћи, треба да су непобитно удешена и средства к њиховом постизању.”¹⁷

Он је најприје одредио спољне границе спољне кодификације, искључујући из свог законодавног рада породично и наследно право. Након тога одредио је унутрашње границе у Законику, под којима је подразумијевао „установе које Законик обухвата и простор што дан свакој од њих”. Установе које нијесу имале народног значаја, биле су реципиране према захтјевима социјалних прилика и потреба, и све што њима није одговарало искључено је.¹⁸

При одређивању спољних и унутрашњих граница Законика Богишић је рјешавао и дилему која је, такође, одређивала границе закона — кодификација или инкорпорација. Он је ову дилему ријешио у корист инкорпорације „Ова радња је посве нова и својеобразна, врло шира и мучнија него ли је проста кодификација — а нај-

¹⁷ Из Богишићевог писма К. Војновићу, од 24. јуна 1888 (Библиотека, Цавтат).

¹⁸ *Ibidem*.

бољи му је судач — вријеме и практика”.¹⁹ Циљ таквог приступа био је да се сачува органички развитак и природа права у Црној Гори, природа која је науком доказана.²⁰

Однос обичаја и закона

У свом дјелу *Правни обичаји Словена* Богишић истиче да је народно право главни дио народног бића. Он је заступао гледиште да је постојало и прије историјско друштво, те да у народу живе неписани закони које су обичаји створили. Он је посве онемогућио сваку колизију закона и обичаја и створио однос њихове хармоније и равнотеже. Он је из народа узео народне правне установе и уврстио их у организам закона са новим правним институцијама, а гдје нешто није ријешено, рјешава народни обичај.

Језик и стил

„Како ће извршити заповјест онај кому је назначена ако је не разумије” — пита се Богишић. „Човјек може знати само оно што разумије... Закон треба да буде такав да би га уистину свак могао разумјети”...²¹ „Треба да што год је у закону казано да је казано правим народним језиком, начином, изреком”, и да буде разумљиво и најпростијем уму. Он је у ОИЗ-у техничке термине подијелио у три групе: 1) термини из народног језика, 2) позајмљене термине, и 3) самостално створене термине.²²

Јединство права и морала

Моралне дужности се по свом бићу разликују од правних дужности као што се етике разликује од правних наука. Ове дистинкције нијесу тако оштре да искључују сваки додир између ова два свијета друштвених норми. Право обавезује као спољашњи ауторитет, а морал као унутрашњи принципи савјести.

Богишић је између садржине закона и етичке свијести народа успоставио узајамни однос и да право не може успоставити никакав ауторитет уколико се не уважава ова веза.²³

¹⁹ *Ibidem.*

²⁰ *Ibidem.*

²¹ В. Богишић: *Сврхушно називље у Законику.*

²² Види ближе: Др Нико С. Мартиновић, *op. cit.*, стр. 197; и др Новица Војиновић: *Валтиазар Бојишић о језику и правној терминологији*, *Правни живот*, 4/1984.

²³ Види ближе: Др Слободан Томовић, *Бојишићево схватање јединства права и морала*, Зборник Правног факултета у Титограду, 89/1988.

Посебно је апострофирао категорије: правна честитост (*honestas iuridica*), морална честитост, право, правда, правичност, правила. Ево неколико примјера: „Пословица је: кам из рука, ријеч из уста. И доиста је темељ сваком људском саобраћају и друштвеном живљењу правило да се људи ријечју везују”, „Што није забрањено може да не буде поштено”, „Ко од чега корист има треба и терет да носи”, „Највећа је неправда када ко од зла дјела свог још и корист какву има” (ОИЗ — раздио VIII, „Неке закоњаче...”).

THE LEGAL THINKING OF VALTAZAR BOGIŠIĆ

Dr Čedomir Bogićević

Summary

The author depicts life story of the great legal thinker and writer, Valtazar Bogišić, analyzes his scientific and spiritual reinforcements, his language and style, relation between habit and law, unity of law and moral and his methods of codification.

Key words: Valtazar Bogišić, habit, law, moral, codification.

Др Желько Фајфрић
адвокат у Шиду

НЕОСТВАРЕНА ЗАДУЖБИНА ВАЛТАЗАРА БОГИШИЋА*

„Ја нећу да мој једини син буде службовати као чиновник по свијету дочим може господовати код куће, као слободан човјек, тек нагледајући кућно имање које долази од старијих. Тако силовити и свирјепи карактер, као мој син, био би несретан у сваком зависном положају. А уз то, ко ће продужити, и у будуће, опстанак и глас куће, ко ће отца одмјенити у старијим годинама, ако једини мушки насљедник у свијет оде”,¹ говорио је Влахо Богишић о будућем животном путу свога сина Валтазара. И заиста, Валтазар Богишић, будући научник светског гласа, се све до смрти свога оца тек овлаш бавио хуманистичким наукама. Са непуних 13 година завршио је у Цавтату научички курс (што су други чинили са 18 година) и чинило се да ће наставити традицију познате цавтатске породице Богишић, односно, бавити се поморством и трговином.

Безбрижне године учења у Цавтату нагло су прекинуте очевом смрти (1856. године), а чини се да је тутор одређен Валтазару и његовој сестри био све само не заштитник њихових имања. Ипак, након наступања пунолетства Валтазар је успео да се избори за наследство, па чак и да начини неколико добрих послова. О тим првим годинама сам казује: „Пријеч је: у старој кући, много паучине! Са тим паучинама за цигле двије године своје управе, тј. своје велике непрестане борбе, он с неколико умно зачетих и сретно изведених економских операција, упркос свијем противштинама исплати дугове, удаде сестру и намири њезин дио, осигура средства за своје предположене више науке и без ичигових стипендија а поврх свега тога,

* Рад примљен: 29. V 1998.

¹ *Сјоменица дра Валтазара Богишића о ширдесетогодишњици његове смрти*, Дубровник 1938, стр. 41—42.

уреди и удеси уопће имовне прилике тако, како су позније постепено све кућне некретнине, отуђене диобама, опет његове постале, а и иначе се имовински одношаји доведоше у доста цватуће стање.”²

Од тога момента и он је био слободан да се почне бавити оним што га највише интересује. Тако је кренуо његов пут учења — од гимназије у Венецији преко универзитетских студија у Бечу, Берлину, Гисену, Минхену, Хајделбергу. Након тога дошла су многобројна путовања кроз Француску, Белгију, Италију, кроз скоро све словенске земље. У међувремену је стекао докторат историјских наука, онда докторат правних наука и коначно при позиву за професора словенских права у Одеси, изабран је и почашћен као *doctor honoris causa* Универзитета у Одеси.³

Често је боравио у Аустрији, али и поред свега био је „одушевљени и велики родољуб, само се љуто бојао германске најезде”. Интересантна су његова размишљања о Србима и Хрватима: „О двојству међу Србима и Хрватима чути није хтео ни речи дати! За себе је, истина, увек говорио да је Србин и српскога рода и кољена; али је и говорио да је Хрват исто што и Србин; један народ са два имена. Жалио је што има разних имена и разних вера у нашем народу. За себе је рекао да је рођен католик и да ће као такав и умрети, али да је православна црква једина народна црква, и да њу стога треба чувати.”⁴

Валтазар Богишић је обављао изненађујуће различит број занимања — од библиотекара Бечке царске библиотеке до инспектора школа у Војној граници, професора универзитета у Русији, законодавца и министра правде у Црној Гори. Уз све то био је и писац многих научних расправа и већих дела.⁵ Оно што је за њега било посебно карактеристично, и што скоро увек некако измиче, јесте да су све то били положаји који су му доносили добру прилику да своје, већ ионако велико породично богатство, увећа до огромних размера. Није познато да је иједан научник XIX века на Словенском југу био од њега имућнији. Заправо, Богишић је био свестан својих квалитета и знао их је уновчити.

² *Ibid.*, стр. 72.

³ Како се нећу упуштати у детаљнију разраду Богишићеве биографије, то упућујем на *Споменицу дра Валтазара Богишића о тридесетогодишњици његове смрти*, Дубровник 1938, али како је та књига данас тешко приступачна то упућујем на књигу из серије „Класици Југословенског права” књига 2, Валтазар Богишић: *Изабрана дела и Ојшћии имовински Законик за Црну Гору*, Београд 1986, где се на странама 5—40. даје довољно података у Богишићу и његовом делу.

⁴ Из писма блиског Богишићевог пријатеља Ивана Павловића. Писмо је писано након Богишићеве смрти — 11. децембра 1908. године. Писмо се налази у Архиву Богишићевог музеја у Цавату, сигн. 65.

⁵ Библиографија објављена у 3. књизи „Класици Југословенског права” — Валтазар Богишић: *Изабрана дела и Ојшћии имовински законик за Црну Гору*, Београд 1986, стр. 501—507.

Великих трошкова он никада није имао, а умео је да своје захтеве око висине хонорара истерује до границе која је могла да доведе и до конфликта. Остале су познате његове полемике око, по њему премало исплаћених хонорара са установама таквог ауторитета каквог су Југославенска академија, Српско учено друштво у Београду, са Рачким у Загребу, са Стојаном Новаковићем у Београду. Чак, и његов најпознатији научни рад — на Црногорском законнику — није могао проћи без тога. Неколико година након завршетка Законика, који је радио по наредби руског цара и богато плаћеној командировки, он се натезао са царском владом око додатног исплаћивања посебне награде. А она је била стварно царска. Све трошкове око израде Законика, а они су били заиста велики, чак 160.000 рубаља, ишли су на терет руске владе и она их је уредно платила. А када је дошла на ред Богишићева награда настали су проблеми. Валтазар је тражио 40.000 рубаља, али је на крају морао да се задовољи са 20.000.

Био је веома штедљив, није се женио, без деце, а једини трошкови су му били многобројна путовања, колекционирање ретких књига, графичке вредности разних мајстора, нумизматички раритети. Таквим пословима могу да се баве људи са огромним знањем и што је важније — са префињеним укусом.

Ипак, његова преписка одаје изузетно шкртог и строгог човека чија обрачунавања многобројних поручбина прелазе у несимпатичан тврдичлук.⁶ Чак ни његов одлазак у пензију није могао да буде лишен натезања око висине пензије. Руска влада му је понудила уобичајену пензију коју је он одбио, а онда је добио пензију какву је могао мало ко да очекује — пуну плату редовног професора Одеског универзитета (око 3.000 рубаља). Међутим, он је такву пензију сматрао увредом, додуше, није је одбио, али се одмах преселио у Париз и никада више није посетио Русију (пензију је и даље уредно примао).

Иако је био поштован као изузетан научник, Валтазар Богишић није уживао углед посебно трпеливог човека, а све зарад својих сталних настојања да заради што више. „Управо ради његових захтева новчане награде тако је раскрестио с Русијом, да није нигда више хтео да из Париза пође тамо”, описује Јагић сукоб Богишића са царском владом.⁷ У Богишићевом архиву у Цавтату постоји неколико писама у којима се доста спомињу сукоби Богишићеви око исплата хонорара за израду Законика.⁸ Таквих материјала има и на

⁶ А таквих примера је заиста много. Погледати у В. Јагић: *Сјомени мојеја живоїа*, Београд 1934, Н. Мартиновић: *Валтазар Боишић и историја кодификације црногорскої имовинскої права*, Цетиње 1958, В. Новак: *Валтазар Боишић и Франьо Рачки, Прејиска (1866—1893)*; Зборник за историју, језик и књижевност српског народа САН XXV, Београд 1960.

⁷ В. Јагић: *Сјомени мојеја живоїа*, Београд 1934, стр. 67.

⁸ XXIII кутија под бројем 4. под насловом „Односи с Русијом. Спор са властима о награди за рад на Законнику”.

Цетињу у Државном музеју,⁹ док у Историјском институту у мемоарима војводе Симе Поповића се Валтазар Богишић описује као среброљубац. Поповић наводи такође да ни књазу Николи није био Богишић превише омиљен због тога што су му „миле паре”.

Имао је доста готовине коју је држао на два рачуна — у Бечу и Паризу, а осим тога поседовао је и неколико бродова и мноштво хартија од вредности у ко зна колико предузећа. И сам је био свестан свога огромног богатства, па се већ пред крај живота почео размишљати како да га подели. У томе није успео јер га је смрт задесила изненадно (1908. године). Интересантно да је пред смрт размишљао да се стално настани у Београду: „Размишљао је, у последње време одселити се из Париза. У Аустро-Угарску нипошто није хтео стално се враћати. Највише је се устављао на помисли населити се у Београду; само су му непријатне биле унутрашње политичке забевиде; те је се бојао да би му то онемилило бављење у Србији.”¹⁰

По неким наводима¹¹ Богишић је имао намеру да оснује у Београду „Задужбину В. Богишића” којом би управљао Одбор од седам људи. Задужбина би била веома богата јер је у њу требала ући целокупна Богишићева имовина. Капитал би се употребљавао тако што би се помагала тројица научника (једног православног, једног католика и једног мухамедовца) да се у иностранству усаврше у својим студијама. Сви би они требали да раде на једној од грана етнографије јужнословенске (историја, право, умотворине, филологија, итд.). „То би помагање могло распрострајти се на исте људе за неколико година, све док Одбор нађе да је оправдано; а помоћ би износила по 300 франака месечно свакоме. Одбор би прописао правила о томе, и старао се како ће контролисати рад и успех тих питомаца. Свакојак, не може се примити ниједан, који не би већ показао наклоност и успех у том послу. Ти „питомци Богишићеви” обавезни би били, за све време свог живота и деловања на науци, бар по један свој рад годишње, без хонорара за њ, уступити Задужбини за Годишњи помен.”

Задужбина би такође издавала посебни *Годишњи помен В. Богишић*, заправо нека врста Зборника у којем би били сабрани одабрани списи из етнографије јужнословенске.

Осим овога Задужбина би издала све заостале рукописе Валтара Богишића, давала би свечани помен завештаоцу (Богишићу) у цркви и на гробу сваке године, израдила надгробни споменик и бринула се о њему.

⁹ Објавио их Д. Вуксан 1936. године под називом *Зайиси*.

¹⁰ Из писма блиског Богишићевог пријатеља Ивана Павловића. Писмо је писано након Богишићеве смрти — 11. децембра 1908. године. Писмо се налази у Архиву Богишићевог музеја у Цавтату, сигн. 65.

¹¹ Блиски Богишићев пријатељ Иван Павловић у писму од 11. децембра 1908. године упознаје Богишићеву сестру са плановима које је имао њен брат. Писмо се налази у Архиву Богишићевог музеја у Цавтату, сигн. 65.

Све су ово били планови који нису могли бити реализовани будући да је Валтазар Богишић умро без тестаента тако да је његову целокупну имовину наследила његова сестра. Како је умро у Риједи то су Богишићеви посмртни остаци пренети у Цавтат где су и сахрањени. Споменик је подигла цавтатска општина, а израдио га је вајар са Корчуле — Петар Палавичини. И споменик је интересантан, исто онако како је био и Богишићев живот. На једном постољу он посматра негде у даљину, а како каже сам вајар — у вечиту будућност народа коме је он научно служио и у великом свету га достојно представљао. Оно што је свакако највредније јесте Богишићева богата библиотека, архив и разне збирке, које су из Париза пренете у Цавтат и смештене у бившу кнежевску палату.

Владимир Јанковић

директор Филијале у Новом Саду

Републичког фонда за пензијско и инвалидско

осигурање самосталних делатности

НАКНАДА ШТЕТЕ ФОНДОВИМА ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ НАСТАЛЕ УПОТРЕБОМ МОТОРНОГ ВОЗИЛА*

1. Уводне напомене и назнака проблема

Законом о основама пензијског и инвалидског осигурања („Сл. лист СРЈ”, бр. 30/96) и Законом о пензијском и инвалидском осигурању („Сл. гласник Р. Србије”, бр. 52/96), који су у примени почев од 01. 01. 1997. године, уређена је целина система пензијског и инвалидског осигурања.

Пензијско и инвалидско осигурање, као сегмент и вид социјалног осигурања, обезбеђују и спроводе организације за осигурање.¹ У Републици Србији организације за осигурање које спроводе и обезбеђују пензијско и инвалидско осигурање основане су републичким законом којим се уређује пензијско и инвалидско осигурање и исте функционишу као фондови.²

Организације за осигурање, односно фондови за пензијско и инвалидско осигурање имају право на накнаду штете која им је причињена. Накнада штете причињена овим организацијама уређена је одредбама чланова 146. до 148. Закона о основама пензијског и инвалидског осигурања.

* Рад примљен: 11. IX 1998.

¹ Видети члан 139. Закона о основама пензијског и инвалидског осигурања.

² Видети члан 158. Закона о пензијском и инвалидском осигурању и члан 200. Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Сл. гласник Р. Србије”, бр. 27/92) који је престао да важи 01. 01. 1997. године.

Организација за осигурање, односно Фонд има право да захтева накнаду причињене штете од лица које је, намерно или крајњом непажњом, проузроковало инвалидност, телесно оштећење или смрт осигураника Фонда, ако је по том основу остварено право из пензијског и инвалидског осигурања.

Фонд има право да захтева накнаду штете и непосредно од заједнице осигурања имовине и лица, односно од акционарског друштва за осигурање, настале употребом моторног возила.

Захтевом за накнаду штете може се обухватити укупни износ штете, или износ дела штете који се односи на одређени протекли период. Накнада штете може се захтевати и у једнократном износу у целини, када је реч о обавези плаћања инвалидских и породичних пензија, применом актуарског рачуна, према висини признате пензије и очекиваном просечном времену коришћења тих права.

У погледу овако уређеног права на накнаду штете фондовима за пензијско и инвалидско осигурање, посебно када је реч о штети насталој употребом моторних возила која има за последицу инвалидност или смрт осигураника пензијског фонда, Закон о осигурању имовине и лица („Сл. лист СРЈ”, бр. 30/96) има супротан приступ.

Према одредби члана 76. Закона о осигурању имовине и лица домаћа и страна правна и физичка лица која обављају послове пензијског и инвалидског осигурања не могу према организацији за осигурање (акционарским друштвима) истицати регресне захтеве по основу осигурања од одговорности за штету коју употребом моторног возила причини трећим лицима усред смрти, повреде тела или нарушавања здравља уколико та лица као осигураници Фондова пензијског и инвалидског осигурања остваре накнаде, односно право из пензијског и инвалидског осигурања.

Овом приликом, сусрећемо се са чињеницом да у два различита савезна закона објављена у истом службеном гласилу имамо, по мишљењу аутора, различита и колидирајућа решења у погледу права фондова пензијског и инвалидског осигурања на накнаду штете од акционарских друштава за осигурање која се тим фондовима наноси на име исплаћених инвалидских и породичних пензија остварених услед телесних повреда или смрти њихових осигураника изазваних употребом моторних возила по основу осигурања од одговорности за заштиту причињену трећем лицу.

Закон о осигурању имовине и лица ступио је на снагу 06. 07. 1996. године. Са његовим ступањем на снагу отвара се питање активне легитимације фондова за пензијско и инвалидско осигурање, као и пасивне легитимације акционарских друштава за осигурање, у погледу накнаде штете коју фондови за пензијско и инвалидско осигурање трпе исплаћујући породичне и инвалидске пензије (као и друга трајна новчана давања) својим осигураницима или члановима породица услед смрти или инвалидности проузроковане употребом моторног возила од стране осигураника акционарских друштава оба-

везно осигураних од одговорности за заштиту причињену трећим лицима.

У вези са овим питањем судска пракса, према сазнању аутора, још увек није заузела своје становиште пред вишестепеним судовима. Тужбени захтеви пензијских фондова пред нижестепеним судовима опште надлежности и привредним судовима за штете настале пре 06. 07. 1996. године углавном су усвојени. Захтеви за накнаду штете пензијским фондовима за породичне и инвалидске пензије остварене после 06. 07. 1996. године, које за свој узрок имају смрт и инвалидност њихових осигураника изазвану употребом моторног возила, поднети надлежним судовима у фази су пресуђења и нису познати ставови нижестепених судова у вези са њима.

Колизија одредби члана 148. Закона о основама пензијског и инвалидског осигурања и члана 76. Закона о осигурању имовине и лица мора бити превазиђена са становишта конзистентности правног система, и са становишта ваљаног пресуђења конкретних спорова.

2. Однос пензијског и инвалидског осигурања и осигурања од одговорности

За превазилажење постојеће колизије, коју имамо у наведеним прописима, од непосредног значаја је ваљано и потпуно разумевање суштине и природе пензијског и инвалидског осигурања и осигурања од одговорности као правног посла, уз уочавање свих сличности и разлика, са посебним освртом на обавезно осигурање сопственика возила од одговорности за штету преузроковану трећем лицу употребом моторног возила.

2.1. Пензијско и инвалидско осигурање

Пензијско и инвалидско осигурање је вид социјалног осигурања којим осигураници, по основу рада, обезбеђују своју материјалну и социјалну сигурност за случајеве ризика као што су старост, инвалидност, смрт и телесно оштећење.

Имајући у виду интерес државе да њена радно активна популација, у току свог радног века, сама обезбеди своју социјалну сигурност и потребу да се заштити од неодговорних појединаца ово осигурање функционише као обавезно осигурање. Добровољним пензијским и инвалидским осигурањем, на основу уговора, могу се обезбедити већи обими права из овог осигурања или установити и друга права која нису установљена обавезним пензијским и инвалидским осигурањем.

Ово осигурање засновано је на раду, обавезности и начелу узамјамности и солидарности и има дугорочан карактер.

Средства за пензијско и инвалидско осигурање обезбеђују се из доприноса које плаћају осигураници и послодавци организацији за осигурање организованој у фондове који су основани законом.

Осигураници, по самом закону, фондова за пензијско и инвалидско осигурање су запослени, осигураници самосталних делатности и земљорадници.

Ризици овог осигурања су будући и неизвесни догађаји (осигурани случајеви) од чијег наступања зависи и остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања. У овој околности огледа се и сличност овог осигурања са уговорима о осигурању као правним пословима, посебно са уговорима о осигурању лица. У дугорочном осигурању, какво је пензијско и инвалидско осигурање, извесност наступања осигураних случајева много је већа од осигурања лица и осигурања од одговорности као правног посла који се закључује на краће време.

Дугорочност пензијског и инвалидског осигурања и већи степен извесности ризика као што је старост, у редовном следу ствари, оправдавају очекивања фондова пензијског и инвалидског осигурања да обвезници доприноса *штоком свој целој радној века* обезбеђују средства за остваривање права из овог осигурања. Инвалидност или смрт осигураника ових фондова изазвана дејствима изван радног процеса, као што су дејства изазвана употребом моторног возила у саобраћају који га чине опасном ствари, представљајући штету за те фондове. Штета фондова изазвана је ранијом исплатом права из пензијског и инвалидског осигурања остварених услед инвалидности или смрти њихових осигураника употребом моторног возила, али и губитком средстава доприноса прекидом радног века осигураника тих фондова коју донекле компензира постојање већег броја осигураника и њихова међусобна узајамност и солидарност. Узајамност и солидарност у пословима осигурања којима се баве акционарска друштва за осигурање напуштена је као принцип и начело осигурања.³

С обзиром на ове чињенице могло би се закључити да фондови за пензијско и инвалидско осигурање трпе штету коју власници моторних возила управљајући њима, као учесници у саобраћају, могу изазвати проузрокујући инвалидност или смрт осигуранику тих фондова.

2.2. Обавезно осигурање власника, односно корисника моторних и прикључних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима

Остављајући по страни теоријске спекулације и различита решења у упоредном грађанском законодавству и домаћем правном

³ Видети члан 51. Закона о изменама и допунама Закона о облигационим односима („Сл. лист СРЈ”, бр. 31/93).

систему у вези са штетом, субјективном и објективном одговорношћу за вануговорну штету као грађански деликт, осврнућемо се на посебна правила о одговорности за штету у случају удеса изазваног моторним возилом у покрету и питање обавезног осигурања од одговорности власника моторних возила за штету причињену трећем лицу.

Одговорност за штету у саобраћају, односно у случају удеса изазваног моторним возилом у покрету уређена је чланом 178. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/87, 57/89. и „Службени лист СРЈ”, бр. 31/93).

Штета, у удесу изазваном моторним возилом у покрету, може настати имаоцима моторних возила и трећим лицима. За штету насталу имаоцима моторних возила у покрету примењују се правила о одговорности по основу кривице. Штету насталу трећим лицима имаоци моторних возила накнађују солидарно. Треће лице, оштећено приликом употребе моторног возила, накнаду штете може тражити од сваког имаоца моторног возила учесника удеса у целокупном износу. Солидарна одговорност ималаца моторног возила подразумева и могућност међусобног истицања регресних захтева.

У вези са одговорношћу за штету проузроковану употребом моторног возила у покрету, имајући у виду значајан обим и висину штете која може бити изазвана употребом моторног возила као опасне ствари, посебно се отвара питање могућности штетника да проузроковану штету надокнади оштећеном лицу. Постојање потребе за осигурањем од одговорности власника моторних возила за штету коју причине трећем лицу, која може бити вишеструко већа од имовине власника моторног возила, условљено је чињеницом да оштећено лице треба да буде накнађено за претрпљену штету, без обзира на имовинске могућности штетника. Тиме се питање накнаде штете изазване употребом моторних возила са терена одговорности за причињену штету преноси на терен осигурања од такве одговорности.

Ови разлози опредељују сва савремена позитивна законодавства да познају обавезно осигурање од одговорности власника моторних возила за штету причињену трећим лицима.⁴

3. Закључна разматрања

Указујући на карактер и природу пензијског и инвалидског осигурања указано је и на сличности и разлике тог осигурања у односу на осигурање лица и осигурање од одговорности. На овом месту потребно је указати и на друге разлике између ових осигурања како

⁴ Видети члан 940. и 941. Закона о облигационим односима и члан 73. Закона о осигурању имовине и лица.

би њихов однос ваљано одредили, што је од посебног значаја за превазилажење проблема назначеног у уводним напоменама.

Фондови као организације за пензијско и инвалидско осигурање оснивају се законом, док су акционарска друштва за осигурање привредни субјекти које оснивају домаћа и страна физичка и правна лица. Акционарска друштва за осигурање обављајући послове осигурања стичу добит на тржишту, а фондови за пензијско и инвалидско осигурање су непрофитабилне организације.

Пензијско и инвалидско осигурање функционише као обавезно осигурање по основу рада, док је осигурање привредна делатност заснована на добровољности приликом закључивања уговора о осигурању. Обавезност осигурања постоји само у случајевима осигурања од одговорности и односи се само на осигурање путника у јавном саобраћају и власника моторних возила од одговорности за штету трећим лицима.

Разлика између пензијског и инвалидског осигурања и осигурања као привредне делатности и правног посла огледа се и у сужењем кругу ризика код пензијског и инвалидског осигурања у односу на осигурање. Ризици пензијског и инвалидског осигурања у основи се везују за радни век осигураника и процес рада по основу ког је лице осигурано, док су ризици осигурања које обављају акционарска друштва за осигурање присутни у много већем дијапазону и односе се на осигурање имовине, лица и осигурање од опасних ствари и вршења делатности са повећаном опасношћу.

На основу свега изложеног, трећим лицима којима се проузрокује штета употребом моторног возила и корисницима осигурања код уговора о осигурању од аутоодговорности треба сматрати и фондове за пензијско и инвалидско осигурање, уколико је употребом моторног возила изазвана инвалидност или смрт осигураника тих фондова по основу којих су остварена права из пензијског и инвалидског осигурања.

Овакво закључивање подразумева потребу новелирања Закона о осигурању имовине и лица брисањем одредби члана 76. Закона којом се искључује могућност истицања регресних захтева ових фондова према акционарским друштвима за осигурање.

**Драган М. Митровић—Љубиша В. Станојевић:
„ТЕОРИЈА ХАОСА И ПРАВНА ТЕОРИЈА”**

(НИУ „Службени лист СРЈ”, Београд, 1996)

Књига *Теорија хаоса и правна теорија* аутора Драгана М. Митровића и Љубише В. Станојевића излаже једну изузетно атрактивну проблематику интердисциплинарног карактера којом се правна наука досада није бавила, а чију окосницу чини један нови поглед на свет који нас окружује и на право као његов битан саставни део.

Основна теза коју аутори заступају и доказују у овој својој изванредно инспиративној студији, састоји се у тврђењу да без сагледавања суштине хаоса нећемо бити у стању да се приближимо ваљаном разумевању стварности, коју уобичајено повезујемо са постојањем реда. Мада хаос изгледа као супротност реду, у наведеној студији се, на недвосмислен начин и уз убедљиву аргументацију, показује да из реда настаје неред, да и сам неред спонтано омогућава настанак реда, да ред и неред истовремено постоје у свакој појави и да су живи колико је жива и наша мисао о њима, односно да право пулсира у универзалном ритму реда и нерета (ор. cit., стр. 7). Аутори указују на три постојећа значења теорије хаоса. Првобитно она означава откривања реда у нереду применом рачуна вероватноће. У том најстаријем и најужем значењу, теорија хаоса се користи у граничним случајевима који не одговарају увреженој детерминистичкој слици света у којој влада ред. У ширем, пак, значењу, теорија хаоса почива на слици света у коме упоредо са редом постоји и неред у свакој појави. Неред, другим речима, не представља више одступање од реда, већ је садржан у свакој појави као корелат реду и поретку. Најзад, у свом трећем значењу (према коме и сам свет представља статистички случај хаоса), поменута теорија треба да омогући рачунарско стварање, испитивање и манипулисање моделима појава или системима који чак и не морају да постоје у стварном свету, тј. у тзв. објективној стварности. Једном речју, теорија хаоса је, истичу аутори, модерна теорија која на радикалан начин покреће поновно преиспитивање постојећих (садашњих) знања о појавама и о њиховим законитостима и на нов начин доводи у везу организацију са случајношћу, целисходност са спонтаношћу, ред са хаосом.

* Рад примљен: 20. I 1997.

Будући да је свет трајна нестабилност, право у том свету има улогу спонтаног или свесно и плански створеног система извесности који треба да обезбеди предвидљивост у понашању физичких и правних лица и поузданост у функционисању институција. Начело законитости, пак, у наведеном контексту, требало би да представља правило или скуп правила у вези са начином примене права, док би држава, у складу с тим, вршила функцију главног стабилизатора и регулатора нагомиланих противуречности, с циљем да се отклони несигурност и неутралише неизвесност.

Ако бисмо изнете ставове превели на језик кибернетике, онда бисмо могли констатовати да живот представља борбу са одсуством реда уопште, а право борбу са одсуством реда у људском друштву. Но, независно од ове констатације, стоји неоспорно чињеница да су гледишта која аутори заступају у својој студији, веома блиска тзв. ентропијском, односно кибернетичком погледу на свет и идеји о случајном свемиру, који су утемељени на тзв. статистичком тумачењу (интерпретацији) другог закона термодинамике. Наведени закон, наиме, исказује се на различите начине, односно постоји у више формулација, од којих се свака, са научног становишта, може, без икакве резерве, сматрати легитимном и прихватљивом. Тако, према Rudolf-у Clausius-у, суштина поменутог закона састоји се у чињеници да „топлота не може прелазити од хладног на топло тело сама по себи“; по Planck-у, пак, та суштина огледа се у томе што није могућ „perpetuum mobile друге врсте“ (тј. таква машина која би константно „давала рад“ на рачун топлоте околних тела), док Лудвигу Болцману (L. Boltzmann) други закон термодинамике ваља интерпретирати са статистичког становишта, сходно коме „природа тежи ка прелазу од из мање вероватног ка више вероватном стању“.

Из овог Болцмановог тумачења, тј. става о статистичкој тенденцији — тренду природе ка неред, тежњи ентропије (као мере за хаос) да расте у изолованим системима, поједини физичари и филозофи су још у прошлом столећу изводили далекосежне закључке о тзв. *шолојојној смрти васионе*.

Наиме, ако се пође од чињенице да се механички рад може добити само при постојању температурних разлика и да се живот на земљи, па и у васиони, највећим делом заснива на процесима помоћу којих се тај рад добија из топлотне енергије, произилазило би да је живот у космосу могућ само дотле док постоје поменуте температурне разлике. Када се температуре у васиони буду изједначиле — што је без сумње неминовно, будући да таквом исходу воде сви процеси у природи — тада више неће бити кретања, а такође ни живота.

Творац кибернетике, Norbert Viner, истиче да изложени закључци не морају бити тако депресивни, као што у први мах изгледају; стога, питање да ли други закон термодинамике ваља тумачити песимистички или не, зависи од значаја који, с једне стране, придајемо свемиру као целини, а с друге стране — острвима локалног смањења ентропије која у њему сусрећемо, при чему не треба заборавити да и ми сами представљамо једно такво острво где ентропија опада и где се јавља тежња на повећању организованости, односно где живот налази свој дом.

Дакле, мада у Винеровој књизи *Кибернетика и друштво* (Нолит, Београд, 1964) наилазимо местимично и на сасвим обесхрабрујућа разматрања, на ставове и погледе пуне најмрачнијег песимизма, који се могу слободно поредити са одговарајућим оценама које је о овом свету као најгорем од свих могућих светова, својевремено изрекао Шопенхауер, ипак не треба губити из вида неспорну чињеницу да други закон термодинамике вреди, заправо,

у макрокосмосу, док у микрокосмосу његово важење постаје знатно компликованије, с обзиром на то да он ту губи свој значај, јер његова правила, како примећује Jeremy Rifkin, владају искључиво физичким светом, дакле не и подручјем духа.

У контексту изложених разматрања овде се не може улазити у то у којој је мери филозофска компонента теорије хаоса, коју у својој књизи егзактно дограђују и разрађују аутори Митровић и Станојевић, једна доиста самосвојна и аутентична интелектуална творевина и да ли је у основи независна од ентропијског погледа на свет или не, али стоји непобитна чињеница да се та компонента у интерпретацији ових аутора одликује оптимистичким реализмом насупрот суморним закључцима и ставовима које сугеришу протагонисти кибернетичких схватања.

Уосталом, по нашем мишљењу, главна одлика студије *Теорија хаоса и њена теорија* не огледа се толико у дефинисању једног новог, оригиналног учења о свету и праву колико у увођењу егзактних метода у област права где научни приступ, нажалост, још увек није постао реалност. У том смислу у потпуности само сагласни са поруком коју су аутори узели за мото своје књиге, а која потиче од великог научника Галилеа Галилеја:

„Меримо све што је мерљиво и учинимо мерљивим све што тренутно није мерљиво.”

У јуриспруденцији је ову замисао међу правима намеравао да практично реализује G. W. Leibniz (1646—1716), свакако један од најблиставијих умова свога времена, када се залагао да се решавање правних спорова сведе на поступак у коме би израчунавање које је од странака у праву заменило расправљање. Иако Leibniz, као што је познато, у свом настојању није успео, његове идеје су у XIX столењу довеле до стварања математичке логике, а у новом веку — до појаве кибернетике као опште теорије о управљању и комуникацијама у сложеним динамичким системима.

Такође треба истаћи да је феномен математизације у наше доба мање-више захватио све научне области, тако да право и правна наука данас представљају последње тврђаве које се, упркос отпору према поменутом тренду, истини за вољу, већ налазе на прагу предаје.

Разуме се по себи да се примена математичког језика у истраживању правних појава мора комбиновати са коришћењем правног језика, будући да у области права, како је то својевремено наглашавао совјетски правник В. Казимирчук (в. *Право и методи његовог истраживања*, на руском, Москва, 1965), математика може бити корисна само тамо где су присутни јасни појмови или одређене величине. Лорд Расел (B. A. W. Russell) пак, са своје стране, сасвим исправно упозорава да претерана идеализација математичког језика може бити штавише и штетна, поготову ако се има на уму да математика и није ништа друго него „предмет код кога никада не знамо шта је то о чему говоримо, ни да ли је оно што можемо истинито”, док се по тврђењу Давида Хилберта (D. Hilbert, 1862—1943) математика, заправо, своди на игру „која се игра према извесним једноставним правилима, помоћу ознака написаних на хартији, које немају значење”.

Математику, наиме, карактерише пре свега математички метод, а тек затим предмет изучавања који је у свим њеним бројним дисциплинама, без изузетка, апстрактне природе. Математички предмети се отуда често не дефинишу, а кад се дефинишу, ни тада се њихова природа не одређује у односу на разне могуће семантичке интерпретације.

Па ипак, сазнање да потпуна и објективна представа о предмету проучавања настаје тек синтезом квалитативног и квантитативног приступа, довело је до интензивног развоја математичке логике и теорије скупова помоћу којих се разматрају и образлажу битни математички предмети — релације, функције, операције и структуре, који су, између осталог, од посебног значаја за право и правну науку.

Тај значај посебно долази до изражаја при састављању правних модела којима се аутори Митровић и Станојевић исцрпно служе у првом делу своје студије, као полазиштем за рачунарска испитивања главних принципа и резултата теорије хаоса.

Поменути аутори, при томе, наглашавају да моделовање не може да се замисли без математике, с обзиром на чињеницу да је језик моделовања — језик математике. Посебно математичког језика, по њима, почива на строгиости његове граматике у којој постоје одговарајуће ознаке за математичку именицу, математички придев, математички глагол и математичке прилоге. Математички језик је такође најекономичнији језик којим се могу прецизно саопштавати различита значења (ор. cit., стр. 27). Другим речима, основни разлог коришћења математичких знакова састоји и у томе да се сведу на минимум неодређености и различености, односно полисемија карактеристична за изражајна средства говорног језика, али и непрецизности које се јављају услед коришћења интуиције и других субјективних критеријума у излагању неке теорије, доказа или одређене интерпретације. Једнозначност математичког језика, обезбеђује се, између осталог, и тиме што се нпр. о исправности неке дефиниције или неког доказа, одлучује преважно на основу њихове структуре, односно форме, а не на основу садржаја који им се може придружити.

Наравно, аутори су итекако свесни да се правни језик никако не може свести на математички језик; та два језика не могу заменити међусобне улоге, али се могу и морају комплементарно користити под тачно одређеним условима, нарочито када се о коректности одговарајућих дефиниција и доказа одлучује ослањањем на садржај одређених појмова, када је, дакле, уместо чисто синтаксичног неопходан и семантички приступ у израђивању релевантних теоријских ставова.

У другом делу своје монографије аутори то показују на делу, приступајући рачунарској симулацији одабраних, тј. репрезентативних правних модела — Келзеновог модела појма права, модела обичаја и модела правног поретка у за то припремљеном софтверу.

Захваљујући зналачком и умешном коришћењу математичког језика којима су у максимално могућој мери обезбедили једнозначност и прецизност својих теоријских погледа, аутори су на веома убедљив начин демонстрирали исправност принципа и ставова теорије хаоса и њено успешно повезивање са теоријом и техником права.

Тако је рачунарском симулацијом Келзеновог модела појма права представљена и доказана *прва главна идеја теорије хаоса* — да не постоји потпун ред и да у самом реду постоји склоност ка неред у којој, у крајњој линији, може довести до потпуног нестанка права као регулатора друштвених односа на жељен начин и у жељеном правцу. Рачунарском, пак, симулацијом модела обичаја, представљена је *друга бићна идеја теорије хаоса* — да не постоји потпуни неред и да у самом неред у постоји склоност ка реду, ка спонтаном настанку реда из нереди. Најзад, рачунарском симулацијом модела правног поретка, аутори су на егзактан начин илустровали *трећу важну*

идеју теорије хаоса — да се ред и неред узајамно прожимају и допуњавају и да један другог не искључују, већ чине једну диманичку равнотежу.

Пошто аутори студије *Теорија хаоса и њравна теорија* несумњиво претендују на то да интердисциплинарно и свеобухватно истраже правни феномен као облик сложеног динамичког система са повратном спрегом (feed back), уз употребу плурализма одговарајућих метода, чини нам се да би било и пожељно и корисно уколико би се у својим даљим проучавањима усредсредили на испитивање места и улоге правног и математичког језика у оквиру једног ширег контекста, односно са становишта резултата и достигнућа савремене семиотике као опште теорије о свим врстама знакова и правилима њиховог синтаксичког, семантичког и прагматичког комбиновања.

Но, независно од ове сугестије, сматрамо да истраживачки подухват наведене двојице аутора треба свесрдно поздравити и подржати, а њихову књигу *Теорија хаоса и њравна теорија* препоручити не само правницима него и кибернетичарима, информатичарима, математичарима и другим потенцијалним корисницима.

Др Зоран Јелић

42. КОНГРЕС МЕЂУНАРОДНЕ УНИЈЕ АДВОКАТА

Од 28. августа до 01. септембра 1998. године у Ници је, под покровитељством председника Републике Француске, г. Жака Ширака, одржан 42. конгрес Међународне уније адвоката.

Конгрес су отворили председник Међународне уније г. Бернар Каен и министар правде Републике Француске гђа Елизабет Гигу.

Конгресу је присуствовало око 1200 учесника. Основне теме Конгреса биле су „Еуро“, „Претпоставка невиности“ и „Финансијска кретања у тржиштима у развоју: правни проблеми и улога адвоката“.

Правни, економски и пословни феномен појаве ЕУРА заузео је као тема најзначајније место у раду овогодишњег Конгреса МУА. Усвајање јединствене валуте од стране већег броја држава на добровољној основи је нови феномен који проузрокује низ правних питања на која треба одговорити пре увођења ЕУРА као обрачунске и стварне валуте. Са правне тачке гледишта уговори, менице, чекови, зајмови и хипотеке, увођењем ЕУРА неће више бити извршни. Једноставно, све врсте облигација на снази, изражене у националним валутама, биће претворене у облигације изражене у ЕУРИ-МА у складу са обрачунским споразумом. Заједнички је закључак Конгреса да ће ова појава изазвати велику правну несигурност узимајући у обзир да се оваквом интервенцијом крше основна правна начела.

Задатак друге основне теме Конгреса „Претпоставка невиности“ био је да се расправи проблем сталног сукоба између права слободе говора и информација са једне стране и проблем заштите права појединаца, који је присутан у свим правним системима. У чл. 6. Међународне повеље о праву на одбрану, коју је пре неколико година усвојила МУА, предвиђа се правило по коме је свака особа која је оптужена за било које кривично дело претпостављено невина док се супротно не докаже у јавном поступку у коме је таква особа имала право и гаранције за своју одбрану. Управо је актуелност ове теме била разлог за одређивање ове теме као основне теме Конгреса са циљем проналажења практичних решења за правне системе.

Трећа тема Конгреса „Финансијска кретања у тржиштима у развоју: правни проблеми и улога адвоката“, расправила је проблеме са којима се сусрећу адвокати и каква је њихова улога у програмима Светске банке и других финансијских организација у погледу програма финансирања у земљама у развоју. Активна улога Светске банке и других финансијских организација у земљама у развоју односи се између осталог и на реформе зако-

нодавног и судског система на основу директне стручне помоћи експерата ових финансијских институција. Тема је имала за задатак да испита проблеме постојећих програма реформи у овим земљама и да постави основне принципе улоге адвоката у овим процесима реформи.

Осим тога учесници Конгреса расправљали су у још 43 комисије, радне групе, специјалне и комбиноване сесије, посвећене између осталог будућности адвокатуре, људским правима, проблемима професије, ауторским правима и интелектуалној својини, финансијама, банкарском праву, пореском праву, радном праву, кривичном праву, арбитражама, међународном приватном праву, компјутерима и телекомуникацијама, менаџменту правних фирми и темама као што су „Право и спор” и „Жене и право”.

Из Југославије је било 8 пријављених учесника, што је одговарало просеку броја учесника земаља из овог региона (Аустрија 14, Хрватска 6, Грчка 12, Словачка 2, Румунија 15, Словенија 3, Чешка 1, Турска 8).

За новог председника Међународне уније адвоката изабран је г. Стивен Хемонд, адвокат из Сједињених Америчких Држава.

Наредни Конгрес Уније биће одржан у Њу Делхију у новембру 1999. године, а за председника Конгреса изабран је ранији председник Међународне уније адвоката, адвокат у Њу Делхију, г. К. К. Венуџопал.

Горан Станивуковић
адвокат у Новом Саду

НИЦА, 28. август—1. септембар 1998. — Међународна унија адвоката (МУА) одржала је 28. августа 1998. године у Ници Генералну скупштину, а одмах потом, до 1. септембра, и свој 42. конгрес. У присуству око 1200 акредитованих адвоката Конгрес је на првој и завршној сесији заседао у пленуму, а по опредељењу учесника рад се одвијао поводом три главне теме (ЕУРО, претпоставка невиности и финансијска кретања у тржиштима у развоју: правни проблеми и улога адвоката) и у 43 радне групе, комисије и специјалне сесије.

Једина адвокатска комора из Југославије са правом гласа (припало јој је 9 гласова) и правом учешћа на Генералној скупштини била је Адвокатска комора Војводине. Као председник Управног одбора Адвокатске коморе Војводине и председник Председништва Савеза адвокатских комора Југославије у раду Генералне скупштине и Конгреса учествовао је г. Слободан Бељански. Он је и непосредно учествовао у раду сталне комисије МУА „Одбрана одбране”, у којој је изложио став југословенске адвокатуре о сталном Међународном кривичном суду и о проблемима везаним за нови југословенски Закон о адвокатури. У раду Конгреса учествовао је г. Горан Станивуковић, члан Управног одбора и председник Комисије за међународне везе Адвокатске коморе Војводине.

* * *

БЕОГРАД, 12. септембар 1998. — Управни одбор Адвокатске коморе Србије усвојио је Правилник о именицима и другим евиденцијама и Правилник о чувању архивске грађе. Усвајање нове Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката одложено је за седницу заказану за 3. октобар 1998. године.

* * *

БЕОГРАД, 12. септембар 1998. — На седници Председништва Савеза републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије прихваћен је извештај председника г. Слободана Бељанског о активностима везаним за нови Закон о адвокатури и за међународне односе (Конференција адвоката Југославије, предлог Савезном уставном суду, нацрт новог Кодекса професионалне етике адвоката Југославије, Конгрес МУА) и одато му је признање за дотадашњи рад. Утврђени су основни принципи за израду Статута Адвокатске коморе Југославије и за њену конститутивну скупштину. За председника Председништва Савеза у наредном мандату изабран је г. Томислав Дедић, адвокат у Подгорици и председник Председништва Адвокатске коморе Црне Горе, а за његовог заменика г. Милан Вујин, адвокат у Београду и председник Адвокатске коморе Србије.

* * *

НОВИ САД, 24. септембар 1998. — Савезна Адвокатска комора Немачке и Немачко удружење адвоката, посредством г. Борал Егона, адвоката у Зрењанину, упутили су Адвокатској комори Војводине позив за стручно усавршавање адвоката у Немачкој. Стручно усавршавање траје три месеца и састоји се од предавања, присуствовања расправама у суду и рада у адвокатским канцеларијама. Адреса за пријаве у 1999. години гласи: Deutsche Stiftung für internationale rechtliche Zusammenarbeit e. V., Uebierstr. 92, D-53173 BONN (tel. 9949 228 95 55 0).

* * *

НОВИ САД, 28. септембар 1998. — Адвокатска комора Војводине била је домаћин експертској групи Хелсиншког одбора за људска права у Србији, приликом израде завршног документа пројекта „Грађанин у правном систему СР Југославије”. У раду експертске групе учествовали су: академик Војислав Становчић, проф. др Момчило Грубач, проф. др Драгољуб Кавран, проф. др Станко Пихлер, проф. др Вида Чок, проф. др Маријана Пајванчић, мр Тамаш Корхец, проф. др Јожеф Салма, проф. др Душан Николић, Ратко Бубало, проф. др Фуада Станковић и Слободан Бељански.

ГРАЂАНСКО ПРАВО

Правна схватања Грађанског одељења Врховног суда Србије са седнице од 23. 03. 1998. године

I

Престанак радног односа због одсуства услед привремене спречености за рад коју није одобрио изабрани лекар или надлежна лекарска комисија.

Правно схватање

Нема неоправданог изостанка са посла због привремене неспособности за рад само због тога што је истом раднику уместо изабраног лекара опште медицине оцењено и одобрио други лекар (специјалиста).

II

Правно схватање

Када није у питању службена употреба језика и писама, чини повреду радне обавезе (неизвршавање) радник који у извршавању својих радних обавеза и задатака противно упутству у организацији односно предузећу употребљава језик и писма своје народности, па му се због тога може изрећи прописана дисциплинска мера.

III

Правно схватање

Не чини повреду радне обавезе радник који одбије да потпише појединачни односно посебан колективни уговор.

IV

Утврђивање основне цене рада и зараде радника

Правно схватање

Основна цена рада и зарада радника утврђује се множењем коефицијента стручности радника (чл. 11. ст. 1. Општег колективног уговора, „Сл. гласник РС”, бр. 18/90) са најнижом ценом рада одговарајуће групације утврђене појединачним односно Посебним колективним уговором (чл. 13. Општег колективног уговора), а не са најнижом ценом рада у предузећу.

V

Враћање радника на рад

Правна схватања

1. У поступку пред судом у коме је одбијен захтев запоследног за поништај одлуке о престанку радног односа, не може се послодавац обавезати да запосле-

ног врати на рад само зато што није одлучио о његовом приговору.

Ако је тужба за поништај одлуке о престанку радног односа неблаговремено поднета, последице неблаговремености обухватају и тужбу у делу који се односи на враћање на рад.

2. Када другостепени орган послодавца није одлучио о приговору запосленог, а поступак за поништај првостепене одлуке је правноснажно окончан, о посебном захтеву запосленог да буде враћен на рад или да се утврди да је у радном односу до доношења одлуке о приговору, суд ће одлучити о меритуму само ако се запослени претходно обратио надлежном органу послодавца. Уколико то није учињено, тужба ће бити одбачена.

3. Приговор против одлуке о престанку радног односа донете у посебним околностима, не задржава његово извршење,

јер та одлука производи све правне последице везане за коначност у смислу члана 12. Закона о радним односима у посебним околностима.

Покретање поступка пред судом после истека рока за доношење одлуке по приговору, мора се учинити у законом прописаном року, без обзира да ли је у питању захтев за враћање на рад или утврђење да је у радном односу до доношења одлуке о приговору.

4. Запослени о чијем приговору против одлуке о престанку радног односа није одлучено, у поступку пред судом може тражити посебном тужбом само враћање на рад, али то мора учинити у року од 15 дана од дана када је истекао рок од 30 дана у коме је послодавац био дужан да одлучи о приговору на одлуку о престанку радног односа.

**СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА
одржане 04. 09. 1998. године**

1. Баковић Светлана, дипломирани правник, рођена 02. 10. 1956. године, уписује се 04. 09. 1998. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Петроварадину, Матак Мирка 3.

2. Бурић Суман Штефица, дипломирани правник, рођена 29. 10. 1954. године, уписује се 18. 09. 1998. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Јеврејска 13.

3. Бајић Снежана, дипломирани правник, рођена 08. 09. 1945. године, уписује се 04. 09. 1998. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Футошки пут 42—44.

4. Томчић Милан, дипломирани правник, рођен 28. 07. 1961. године, уписује се 04. 09. 1998. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Вршцу, Жарка Зрењанина 44.

5. Јефтић Миодрaг, дипломирани правник, рођен 12. 01. 1962. године, уписује се 04. 09. 1998. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Вршцу, Ивана Милутиновића 43/а.

6. Рајчевић Жељко, дипломирани правник, рођен 07. 04. 1965. године, уписује се 04. 09. 1998. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Апатину, Српских владара 42.

7. Јанковић Роланд, дипломирани правник, рођен 20. 12. 1959. године, уписује се 04. 09. 1998. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Ади, Ади Ендра 60.

8. Лазић Момир, дипломирани правник, рођен 24. 09. 1960. године, уписује се 04. 09. 1998. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сенти, Бранка Радичевића 5.

9. Павићевић Миланко, дипломирани правник, рођен 08. 08. 1938. године, уписује се 04. 09. 1998. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Милоша Црњанског 8.

10. Бапић Гордана, дипломирани правник, рођена 19. 11. 1957. године, уписује се 04. 09. 1998. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Руми, ЈНА 123.

11. Јеловац Рада, дипломирани правник, рођена 09. 05. 1961. године, уписује се 04. 09. 1998. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сивцу, Волобина 57.

12. Петровић Богдан, дипломирани правник, рођен 04. 08. 1932. године, уписује се 04. 09. 1998. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, Моше Пијаде 25/1.

13. Скелеџија Шијаков Гордана, дипломирани правник, рођена 09. 12. 1960. године, уписује се 04. 09. 1998. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Светозара Ђоровића 48.

14. Марићевић Миодраг, дипломирани правник, рођен 03. 05. 1959. године, уписује се 04. 09. 1998. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Кикинди, Трг српских добровољаца 24, Хотел „Нарвик”.

15. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Зевећи Оливер, рођен 03. 10. 1971. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Попивоца Славка, адвоката у Новом Саду, дана 04. 09. 1998. године, у трајању од две године.

16. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Павићевић Миланко, адвокат у Новом Саду, са даном 03. 09. 1998. године, због пензионисања.

17. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Галечић Маја, адвокат у Сремској Митровици, са даном 09. 07. 1998. године, због заснивања радног односа. — Весковић Миомира, адвокат у Сремској Митровици, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Галечић Маје.

18. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Марчић Миле, адвокат у Новом Саду, са даном 04. 09. 1998. године, на лични захтев. — Кесер Зоран, адвокат у Новом Саду, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Марчић Милета.

19. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Цупер Славко, адвокат у Шиду, са даном 04. 09. 1998. године, због заснивања радног односа. — Пејић Драган, адвокат у Шиду, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Цупер Славка.

20. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Кошутић Емил, адвокат у Кули, са даном 22. 07. 1998. године, на лични захтев. — Дринчић Будимир, адвокат у Кули, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Кошутић Емила.

21. Брише се из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Шушњар Борислав, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Миковић Борба, адвоката у Новом Саду, са даном 26. 05. 1998. године.

22. Брише се из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Јанков Зоран, адвокатски приправник у Кикинди, на адвокатско-приправничкој вежби код Трифунац Васе, адвоката у Кикинди, са даном 19. 07. 1998. године.

23. Брише се из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине Палалић Јован, адвокатски приправник у Бачкој Паланци, на адвокатско-приправничкој вежби код Жарковић Данила, адвоката у Бачкој Паланци, са даном 31. 08. 1998. године.

24. Узима се на знање да Бачић мр Славену, адвокату у Суботици, мирују сва права и обавезе адвоката, почев од 01. 09. 1998. до 01. 09. 2000. године, због стручног усавршавања у иностранству. — Бачић Мартин, адвокат у Суботици, одређује се за привременог заменика Бачић мр Славену, адвокату у Суботици.

25. Узима се на знање да је Тодоровић Силвана, адвокат у Новом Саду, привремено спречена да обавља адвокатску делатност почев од 07. 01. 1998. године, због породилског одсуства. — Миковић Борбе, адвокат у Новом Саду, поставља се за привременог заменика Тодоровић Силвани.

26. Узима се на знање да је Белић Верица, адвокат у Сремској Митровици, привремено спречена да обавља адвокатску делатност почев од 10. 07. 1998. године, због болести. — Видић Манастираш Видосава, адвокат у Сремској Митровици, поставља се за привременог заменика Белић Верици.

27. Узима се на знање да је Толди Анастасија, адвокат у Суботици, привремено спречена да обавља адвокатску делатност почев од 25. 07. 1998. до 25. 07. 2000. године, због посебне неге детета. — Де Негри Карло, адвокат у Суботици, поставља се за привременог заменика Толди Анастасији.

28. Узима се на знање да је Глигор Арсић Бисерка, адвокат у Ссфкерину, привремено спречена да обавља адвокатску делатност почев од 22. 06. 1998. године, због болести. — Малешевић Миља, адвокат у Панчеву, поставља се за привременог заменика Глигор Арсић Бисерки.

29. Узима се на знање да је Ковач Јан, адвокат у Новом Саду, привремено спречен да обавља адвокатску делатност почев од 22. 06. 1998. године, због болести. — Вукобрат Гордана, адвокат у Новом Саду, поставља се за привременог заменика Ковач Јану.

30. Узима се на знање да је Смиљић Златинка, адвокат у Боки, привремено спречена да обавља адвокатску делатност почев од 01. 08. 1998. године, због породилског одсуства. — Вујовић Зоран, адвокат у Сечњу, поставља се за привременог заменика Смиљић Златинки.

31. Узима се на знање да је Радовић Небојша, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Лалин Радована, адвоката у Новом Саду, дана 31. 08. 1998. године, те да исту наставља код Мумин Александра, адвоката у Новом Саду, дана 01. 09. 1998. године.

32. Узима се на знање да је Поповић Марија, адвокат у Новом Саду, променила презиме у Нонин.

33. Узима се на знање да је Гвозденовић Милица, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Беднарик Снежане, адвоката у Новом Саду, дана 01. 09. 1998. године, те да исту наставља код Суботин Милана, адвоката у Новом Саду, дана 02. 09. 1998. године.

34. Узима се на знање да је Анђелић Саша, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Симикић Србана, адвоката у Новом Саду, дана 01. 09. 1998. године, те да исту наставља код Миковић Миодрага, адвоката у Новом Саду, дана 02. 09. 1998. године.

35. Узима се на знање да су Филиповић Миленко и Филиповић Вера, адвокати у Новом Саду, основали Удружену адвокатску канцеларију са седиштем у Новом Саду, Димитрија Туцовића 8, почев од 15. 07. 1998. године.

36. Узима се на знање да су Томић Радмила и Спасојевић Иванчић Дејана, адвокати у Новом Саду, основале Заједничку адвокатску канцеларију са седиштем у Новом Саду, Златне греде 29, почев од 01. 09. 1998. године.

37. Узима се на знање да је Станојчић Анђелко, адвокат у Новом Саду, пресељено седиште своје адвокатске канцеларије у Беочин, Светосавска 45, почев од 01. 07. 1998. године.

38. Узима се на знање да је Момчиловић Никола, адвокат у Беочину, пресељено седиште своје адвокатске канцеларије у Футог, Јована Поповића 12, почев од 01. 09. 1998. године.

39. Узима се на знање да је Филиповић Вера, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Димитрија Туцовића 8, почев од 10. 07. 1998. године.

40. Узима се на знање да је Филиповић Миленко, адвокат у Новом Саду, пресељено своју адвокатску канцеларију на адресу Димитрија Туцовића 8, почев од 10. 07. 1998. године.

41. Узима се на знање да је Бунчић Мирко, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Ловћенска 12, почев од 01. 08. 1998. године.

42. Узима се на знање да је Балинт Јожеф, адвокат у Бачкој Тополи, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Народног фронта 14, почев од 01. 09. 1998. године.

43. Узима се на знање да је Јакшић Томислав, адвокат у Палићу, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Пионирска алеја 1, почев од 01. 08. 1998. године.

44. Узима се на знање да је Миловић Драган, адвокат у Врбасу, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Маршала Тита 77, почев од 01. 09. 1998. године.

45. Узима се на знање да је Спасојевић Борђије, адвокат у Сремској Митровици, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Трг Светог Димитрија 36, почев од 01. 09. 1998. године.

46. Узима се на знање да је Могих Борислав, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Козачинског 2, почев од 01. 09. 1998. године.

47. Узима се на знање да је Кићановић Олга, адвокат у Суботици, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Димитрија Ћуцковића 4/2, почев од 31. 08. 1998. године.

48. Одобрава се уговор о заступању, закључен дана 24. 07. 1998. године између ДД „Хемик“ из Кикинде и Латиновић Воје, адвоката у Кикинди.

49. Одобрава се уговор о заступању, закључен дана 01. 07. 1998. године између Института за тополарство из Новог Сада и Хашић Лазара, адвоката у Новом Саду.

50. Одобрава се уговор о заступању, закључен дана 25. 06. 1998. године између Молерско фарбарског предузећа „Киќинда“ из Кикинде и Коларски Славка, адвоката у Кикинди.

51. Одобрава се уговор о заступању, закључен дана 01. 06. 1998. године између ДОО „Јанек Комерц“ из Сенте и Заједничке адвокатске канцеларије Борђевић Александра и Борђевић Зорана, адвоката у Сенти.

52. Одобрава се уговор о заступању, закључен дана 01. 06. 1998. године између „Тeам“ ДОО из Сремске Митровице и Вујичић Радомира, адвоката у Сремској Митровици.

53. Утврђује се обавеза члановима Адвокатске коморе Војводине да плаћају месечну чланарину у износу од 60,00 нових динара почев од 01. 09. 1998. године.

Ујравни одбор

Теме „Гласника“ за 1998. годину:
ПРАВО И ПОЛИТИКА
СУДСКА ПРАКСА И ПРИМЕНА ПРАВА
ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ДРЖАВЉАНА БИВШИХ РЕПУБЛИКА СФРЈ НА
ТЕРИТОРИЈИ СРЈ
ПРАВО И ТОЛЕРАНЦИЈА
СМРТНА КАЗНА

Уреднички одбор „Гласника“ моли своје сараднике да текстове за објављивање опреме уважавајући следеће сугестије:

- име, презиме, звање и занимање аутора исписати у левом углу прве странице изнад наслова, у прилозима за рубрике „чланци“ и „расправе“, а за рубрику „прикази“ и остале рубрике, на крају текста;
- радове куцати на пуној хартији само са једне стране листа, са таквим проредом и рубом да на једној страни има око 28 редова са по 60 словних места у реду;
- обим радова не би требало да прелази за чланке 15 страница, за расправе 10 страница, а за приказе и остале прилоге 6 страница;
- речи које треба да буду штампане латиницом, подвући црвеним, а речи које треба да буду штампане курсивом подвући црним или плавим;
- фусноте сврстати по редним бројевима на крају текста, у истом прореду као текст, уз навођење података овим редом: име или иницијал имена и презиме аутора, назив дела или часописа, број књиге или тома (ако постоје), место издавања, година издавања (за часописе број и годиште), број странице (иза скраћенице стр.); ознаку ор. cit. користити уместо назива дела и места и године издавања када се исто дело поново цитира на прескок, а ознаку ibid. када се исто дело цитира узастопно;
- радове треба потписати и уз њих приложити податке о адреси, броју телефона и броју жиро рачуна аутора;
- уз чланке је пожељно приложити сажетак на српском (иза наслова) и енглеском језику (иза завршетка текста), са кључним речима, не дужи од половине једне куцане странице.

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

излази 12 пута годишње
у месечним свескама

Оснивач, власник и издавач: Адвокатска комора Војводине.
Годишња претплата: за земљу 250,00 дин., за иностранство
40 USA долара (жиро-рачун број 45700-678-2-2047
са назнаком „за Гласник“)

Овај број закључен је 28. IX 1998. године.

Према мишљењу Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01-412/91-01 од 11. априла
1991. године на ову публикацију плаћа се основни
порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1.
алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Компјутерски слог: Младен Мозетић, ГРАФИЧАР, Нови Сад

Штампа: ГРАФО-ОФСЕТ, Сремска Каменица

